

Waar ben ik
THUIS?

Waar ben ik THUIS? | fotoproject met cliënten

door Kim van de Wetering voor Valente

Met een aantal (ex-)cliënten ben ik aan de slag gegaan om door middel van fotografie hun plek in de wereld in beeld te brengen, hun kracht, en hun problemen of zorgen. Waar zijn zij thuis? Wat betekent thuis als je dakloos bent? Wat als je (nog) geen passende plek hebt? Wat blijft er over als je thuis niet veilig bent, of als je je bij jezelf niet thuis voelt? Wat maakt een thuis?

Met een aantal vaste vragen liet ik hen fotograferen, en we gingen erover in gesprek. Ik maakte van hen een foto in hun woonomgeving en een portret.

Zelf ging ik ook als deelnemer aan de slag met de opdrachten en de vraag: waar ben ik thuis?

Zo krijg je als bezoekers van dit festival verschillende persoonlijke perspectieven op hetzelfde thema, en wordt je aan het denken gezet over een woord dat je dagelijks gebruikt.

De deelnemers maakten foto's bij deze of enkele van deze opdrachten:

1. Dit is een portret van mij
2. Dit is waar ik aan denk bij 'thuis'
3. Dit is mijn buurt
4. Dit is iets wat me dierbaar is of wat ik mooi vind
5. Dit is mijn ochtendritueel (dit doe ik als eerste als ik wakker word)
6. Dit is iets waar ik trots op ben
7. Dit is iets waar ik me zorgen over maak
8. Dit is.... vrij in te vullen (bijv.: iets waarvan ik droom, iets wat ik leuk vind, iets wat me boos/verdrietig maakt, iets wat ik nodig heb)

Waar ben ik THUIS? | Eduard

Waar ben ik THUIS? | Eduard (Eddy)

Hij is graag en vaak in het inloophuis aan de Oudezijds Voorburgwal, maar thuis voelt Eduard zich nergens. 'Thuis' is al twee jaar de straat, en die boezemt hem angst in. Niet vanwege de mensen, dat zijn bijna allemaal vrienden of kennissen. Eddy is bang op straat vooral nu de winter eraan komt; de straat is koud om op te slapen en hij heeft al eens het ziekenhuis gelegen omdat hij onderkoeld was geraakt. 's Nachts is er wel veel geweld. Hij heeft meerdere littekens op zijn armen en een op zijn oog van waar twee gasten hem met een gebroken fles hebben gestoken.

Zes jaar geleden kwam Eduard naar Nederland. Hij woonde samen met zijn vriendin, was automonteur en verdiende goed. Toen overleed zijn zus. Van verdriet ging hij drinken, steeds meer. 'Tot mijn vriendin zei: zo gaat het niet meer. Ik neem haar dat niet kwalijk, maar toen werd ik dakloos.'

Zijn vader was Italiaans, z'n moeder Roemeens. We voeren het gesprek hoofdzakelijk in het Italiaans, zijn taal van thuis. Hij is vrijwilliger bij het inloophuis en noemt de mensen die er werken 'engelen'. Verder heeft hij niks en niemand. Ook al woont zijn rijke familie nog in Italië; zijn vader is overleden, z'n moeder wil geen contact meer. Toch is hij vriendelijk en terwijl we praten geeft Eduard zijn sigaret aan een maat van de inloop. Hij probeert altijd het goede te doen, te delen wat hij heeft, zegt hij. 'Als Italianen tien euro vinden op straat, dan is vijf voor jou en vijf voor mij; zo zitten Italianen in elkaar. Ik ben geen heilige want ik drink te veel maar ik doe mijn best. Ik hoop dat ik weer kan opkrabbelen, een huis krijgen. Misschien een gezin, met een kindje. En dat ik weer kan werken, dat mis ik enorm.'

Onderschriften bij de foto's op de volgende pagina, gemaakt door Eduard

1. Dit is een portret van mij:

Eduard op straat aan de Amsterdamse grachten

3. Dit is mijn buurt:

Inloophuis en de straten eromheen

6. Dit is iets waar ik trots op ben:

Mijn vrijwilligerswerk bij het inloophuis. 'De mensen die daar werken zijn engelen.'

7. Dit is waar ik me zorgen over maak:

De kou straks als ik op straat moet slapen

8. Dit is.... iets wat ik leuk vind

'Vrolijke grote knuffel bij de inloop. Hij heeft een spaarpot in z'n rug waar bezoekers geld in moeten doen als ze vloeken. Van het geld wordt mayonaise/ketchup voor de gasten betaald.'

1

3

6

7

8

Eduard op straat in Amsterdam

Waar ben ik THUIS? | Markus

Waar ben ik THUIS? | Markus

Als jongetje heeft Markus van alles meegemaakt, van verwaarlozing tot misbruik, waar hij trauma's aan overhield. Zijn moeder heeft hij nooit gekend en op zijn zevende werd hij bij zijn vader weggehaald en geadopteerd. In een poging ermee om te gaan, raakte hij als jongvolwassene aan de drugs. Dat leidde uiteindelijk via een scheiding tot schulden en dakloosheid. Na zes jaar zwerven kwam hij bij woonwerkgemeenschap Emmaüs in beeld. Daar woonde hij toen ik hem begin 2024 sprak – maar dat was geen eindpunt. Hoe gaat het nu met hem? Wat is zijn thuis?

Op 1 mei kreeg Markus de sleutel van zijn eigen appartement in een gemengd-wonencomplex in Utrecht. Hij heeft zijn eigen huurcontract en krijgt wat begeleiding vanuit de Tussenvoorziening. 'Fijn om zelf te huren maar toch "bondgenoten" te hebben. Het is even wennen namelijk om ineens helemaal alleen te wonen. Je moet niet alleen je hoofd op orde hebben, maar ook je huishouden.'

Onderschriften bij deze foto's, gemaakt door Markus, staan op de volgende pagina

1

2

3

4

1. Dit is een portret van mij:

'Een hart dat wat heeft meegemaakt. Er zitten barsten en scheurtjes in maar het is niet stuk, en het ligt op een open blad. Ik ben er.'

2. Dit is waar ik aan denk bij 'thuis':

'Het geluid van de borden die op tafel werden gezet in het internaat vroeger; de geur van lavendel bij m'n vakantiebaan in Zuid-Frankrijk; bij Emmaüs waar de mensen familie zijn - maar ook hier intussen in mijn nieuwe huis. Thuis zijn is je op je plek voelen, je veilig voelen en je weg weten. Hier in de keuken weet ik: dit schaalpje staat hier, daar ligt de blikopener, dit handige haakje heb ik zelf opgehangen.'

3. Dit is mijn buurt:

'Zou je toch niet denken, dat deze foto vanaf mijn balkon is gemaakt? Prachtig gewoon. Als ik mijn dag niet heb ga ik naar buiten, mensen zien en begroeten.'

4. Dit is iets wat ik mooi vind:

'Deze heb ik zelf net opgehangen. Het drietal, die twee afbeeldingen en de impala, heeft een persoonlijke symboliek met dingen uit mijn jeugd.'

5. Dit is mijn ochtendritueel:

'Ik heb geen koffiezetapparaat. 's Ochtends ga ik koffie doen en soms wat ontbijten bij de Jumbo, ik heb een spaarkaart. Lekker meteen naar buiten, goed voor routine ook en je ziet mensen.'

6. Dit is iets waar ik trots op ben:

'Een skateboard dat ik heb opgeknapt. De tekening op de onderkant vind ik zo gaaf dat ik hem aan de muur heb gehangen. Bijna alles in mijn huis is tweedehands, omdat ik dat mooi vind - voor het milieu en om de eigenheid. Ik keek bij Emmaüs ook altijd rond wat er was om inspiratie op te doen, dingen te maken. In een ander leven was ik misschien interieurontwerper geweest. Als je je thuis wilt voelen moet je je ook thuis máken: je bed opmaken, je huis inrichten, je stempel drukken.'

7. Dit is iets waar ik me zorgen over maak:

'Dat aapje ben ik: ik blijf hangen, ook al ben ik er nog niet helemaal. Ik heb die tekst erin gezet als bemoediging. De maatschappij is hard. Ik maak me zorgen over iedereen die zijn plek probeert te vinden.'

8. Dit is iets waarvan ik droom:

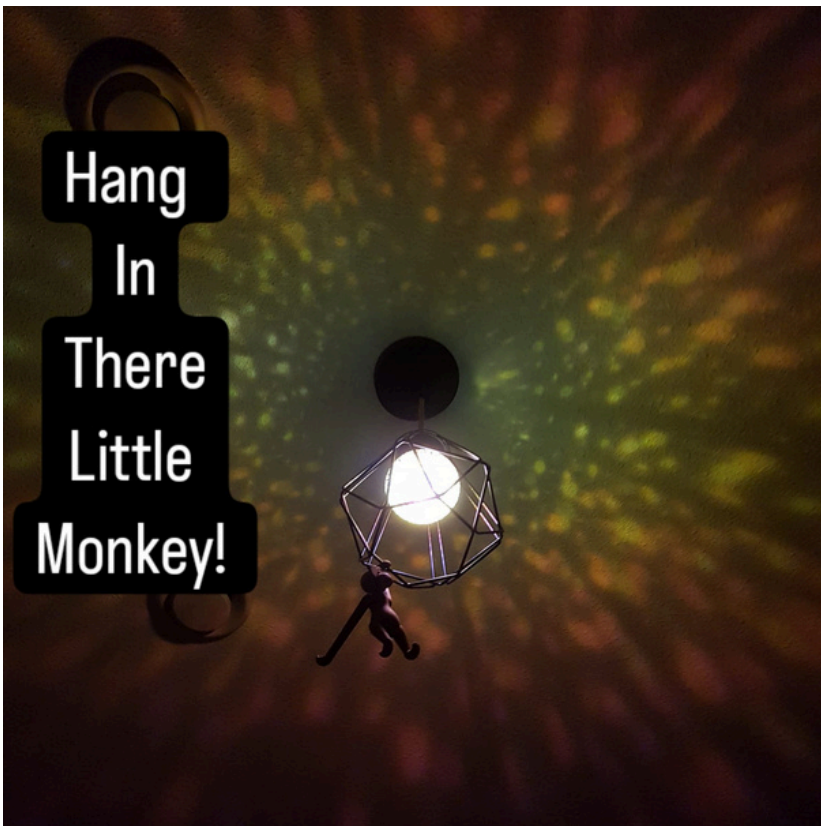
'Dit is de helm van Jeroen, mijn overleden coördinator bij Emmaüs. Ik droom ervan om mijn motorrijbewijs te halen, een motor te kopen en met de helm van Jeroen op door Europa te reizen. Achter die droom zit meer; het betekent ook dat ik een baan krijg, spaargeld heb, naar te toekomst kan kijken. En weer thuis kan terugkeren.'

5

6

7

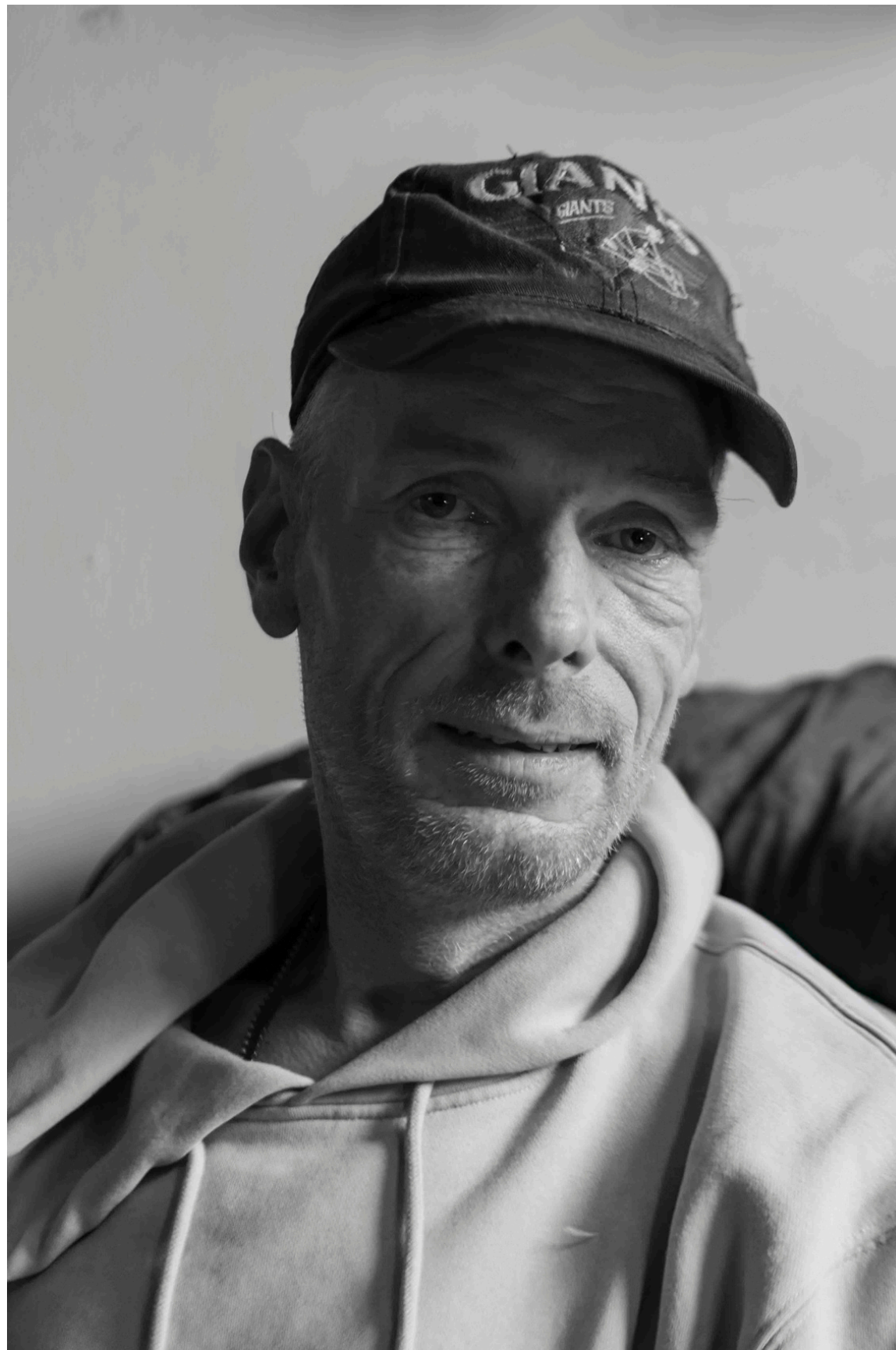

8

Markus in zijn keuken thuis

Waar ben ik THUIS? | Roelof

Waar ben ik THUIS? | Roelof

‘Ik ben twintig jaar dakloos geweest, waarvan het grootste deel in Duitsland. Toen ben ik teruggestuurd naar Nederland, omdat ik daar wat geflikt heb. Ik woon hier nou twee jaar, via Housing First van Limor.’ Over de problemen die voorafgingen aan zijn dakloosheid wil hij even liever niet vertellen. Hij heeft zijn verhaal al zo vaak gedaan. Recent om positieve redenen zoals een artikel in het Dagblad van het Noorden over het succes van Housing First. Daarvoor heel vaak aan hulpverleners, loketten, noem maar op. Het bevalt hier goed. De wijk is rustig, de woonplaats niet ver bij waar hij oorspronkelijk vandaan komt. Zijn appartement is niet groot, maar wel van hem. ‘Ik voel me hier wel thuis.’ Hij woont er trouwens niet alleen, maar met twee jackrusseltjes: Dino en Dirk. Die zijn van een maat van hem die nog op straat woont. Het zijn oude besties, zestien en vijftien, en om ze wat rust te geven heeft Roelof ze zo lang in huis genomen. Hij is dol op ze. ‘Oude ratten’, zegt hij terwijl hij de hondjes aait die voornamelijk liggen te dutten aan zijn voeten of op de bank. ‘Hé, Dirkie. Vooral jij, hè.’

De radio staat zachtjes aan in Roelofs woonkamer. De dame die geïnterviewd wordt over zorg zegt: ‘Kijk naar wat er nog wél kan. Er wordt vaak gekeken van wat kan er allemaal niet. Meestal draait het om aandacht, een luisterend oor, iemand die met je meeloopt.’

Hij heeft best veel contact met de burens en overburens, en is vaak bij de achterbuurman. Die eet niet graag alleen dus eten ze samen. Op straat is Roelof nog vaak, ‘dat blijft er wel in. Gewoon vanwege de frisse lucht. Vrijheid.’ In het drukke centrum komt hij niet veel. ‘Vroeger ging ik nog wel eens bedelen in de stad maar dat doe ik niet meer. Met deze kou heb ik daar ook geen zin in. En ik moet ook bij de hondjes blijven, hè.’ Hij leeft van een uitkering. Werken in de metaal en scheepsbouw zoals vroeger, dat lukt niet meer. Hij is net vijftig geworden, laat een feestbord boven de tv zien, en na al die jaren op straat is hij fysiek op.

Het idee van Housing First is dat een dak boven je hoofd het éérste is wat je krijgt en dat je vanuit daar aan je problemen kunt werken. Niet andersom. ‘Op straat heb je geen rust aan je hoofd, je hebt ook geen adres om brieven op te krijgen. Ik kon toen ik mijn huis kreeg dingen oplossen, zoals de schulden die ik had en die nu helemaal zijn afbetaald. Ik ben trots dat ik mijn huis op mijn eigen naam heb gekregen en de begeleiding nu zelfs helemaal is afgebouwd.’

Een van de mogelijke foto-opdrachten bij dit project is ‘dit is waar ik me zorgen over maak’. Dat heeft Roelof niet, zegt hij. Hij is echt thuis.

Underschriften bij de foto's op de volgende pagina's, gemaakt door Roelof

1. Dit is een portret van mij:

Roelof op de bank in zijn huis

2. Dit is waar ik aan denk bij 'thuis':

'Mijn rust. Mijn bank.'

4. Dit is iets wat me dierbaar is of wat ik mooi vind:

'Wat mij dierbaar is, dat zijn de hondjes: Dino en Dirk.'

5. Dit is mijn ochtendritueel:

'Uitslapen en douchen. Douchen vind ik belangrijk, dat kon niet zo makkelijk toen ik dakloos was.'

6. Dit is iets waar ik trots op ben:

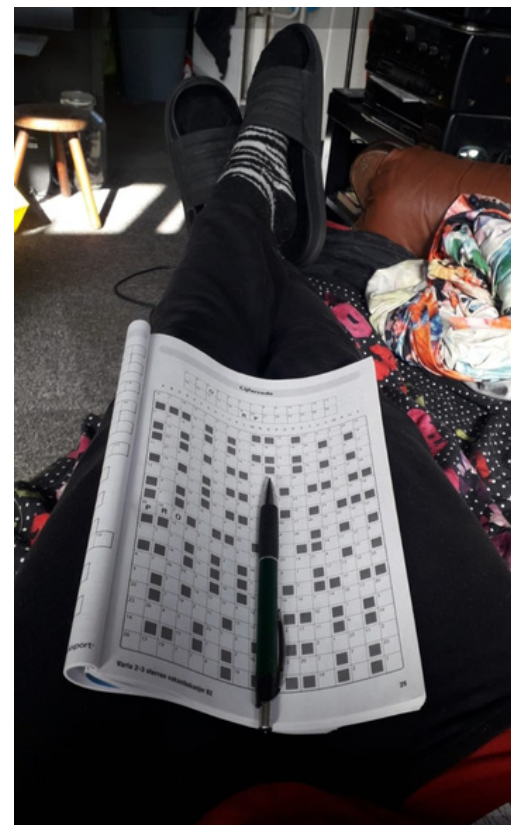
'Ik ben trots dat ik mijn huis op mijn eigen naam heb gekregen en de begeleiding nu zelfs helemaal is afgebouwd.'

8. Dit is.... iets waarvan ik droom:

'Ik zou nog wel graag weer naar Duitsland willen. Mijn vrouw is een jaar geleden overleden, zij was Duitse. Ik heb er nog meer vrienden.'

1

2

4

5

6

8

Roelof thuis op de bank met de hondjes

Waar ben ik THUIS? | Kim

Waar ben ik THUIS? | Kim

‘Het is interessant om te zien wat je wel en niet wilt delen. Ik heb er niet zo’n moeite mee om te vertellen dat ik als meisje werd gepest en daar nog lang last van had. Voor het delen van een selfie of een foto van mijn huiskamer ligt de drempel voor mij veel hoger. Ik denk blijkbaar dat wat je mooi vindt, de keuzes die je maakt, meer over je zeggen dan wat je overkomen is. Andere mensen zullen dat andersom hebben, weer anderen delen liever helemaal niets. De deelnemers aan dit project waren dapper genoeg om allebei te tonen.

Terwijl ik in de afgelopen weken nadacht over het thema en sprak met Eduard, Markus en Roelof (en anderen bij wie ik thuis kwam), deed ik veel inzichten op. ‘Waar ben ik THUIS?’ is een participatief project en ik vond uiteindelijk dat ik daarvoor ook zelf moest deelnemen. Niet alleen als vragensteller met een lens, maar ook als onderwerp. Dat vind ik best moeilijk.

Vroeger was thuis – waar ik woonde met mijn ouders en drie jongere zusjes – voor mij de veilige plek in een soms verwarrende wereld. Het was de enige plek waar ik me kon terugtrekken maar het niet hoefde, waar onvoorwaardelijk van me werd gehouden en waar ik mijn humor niet hoefde uitleggen (misschien is dat wel de definitie van thuis).

Ik ben geboren in Zeeland, maar ik was nog jong toen we daar vertrokken; ik ben er niet echt geworteld en als ik er weer eens ben heb ik een thuis-gevoel vermengd met heimwee naar diezelfde plek.

We woonden als gezin een jaar in het buitenland en verhuisden toen naar Groningen. Dat Noorden voelt ook als thuis, realiseerde ik me toen ik er was om Roelof te interviewen, ook al werd ik er dan vroeger gepest en kan ik niks vinden in de nieuwe keuken van mijn ouders.

Ik woonde in zes verschillende studentenkamers, eerst in Groningen en vervolgens in Utrecht, de stad die ik al zeventien jaar thuis noem.

Intussen ben ik ingetrokken in het huis waar mijn vriend net ging wonen toen we ruim veertien jaar geleden verking kregen. We waren er jong en nu wat minder jong, we hebben er goede en minder goede dagen gekend, we zijn het gehorige bovenhuis met gedeelde voorzieningen een beetje ontgroeid, maar er weggaan..? Hoe je woont wordt deel van wie je bent, het vormt je. Dakloze mensen zeggen vaak dat de straat in hun lijf gaat zitten.

Thuis is niet alleen een plek of een gevoel maar ook wat je ziet als je wakker wordt, de mensen die je tegenkomt in je supermarkt, de bomen die het zonlicht in je woonkamer filteren, het ritme en de spil van je leven, je plek in de wereld. Waar je thuis bent is dus niet statisch. Je kunt het verliezen – bijvoorbeeld als je omgeving verandert, als je je huis kwijtraakt, als je toekomst onzeker is – maar gelukkig kan er ook altijd weer een moment komen dat je zegt: hier ben ik thuis.’

Onderschriften bij de foto's op de volgende pagina's

2. Dit is waar ik aan denk bij 'thuis':

Op de bank lezen of tekenen met de poezen terwijl mijn vriend piano speelt

3. Dit is mijn buurt:

Uitzicht vanaf 'mijn' plekje op het balkon

4. Dit is iets wat me dierbaar is of wat ik mooi vind:

Een plek in huis die me dierbaar is, is deze grote hangstoel in mijn werkkamer. Hij is zó groot dat we hem de comfisaurus noemen. Als ik er zit, komt een van de poezen steevast op schoot.

5. Dit is mijn ochtendritueel:

Poezen eten geven

8. Dit is.... nog iets om te delen:

Ik ben dol op pizza

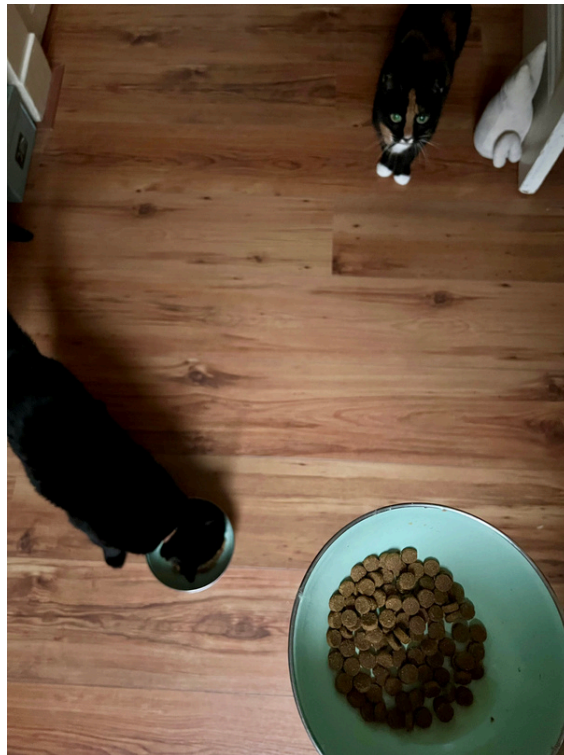
2

3

4

5

8

En jij? Waar denk je aan bij het woord thuis, wat zie je voor je?
Wat vind je mooi aan jouw woonplek, en wat juist minder fijn?
Hoe is de buurt? Blijf je hier nog lang wonen, of wil je weg?
Waar liggen je roots?

Waar ben jij thuis?